

**XXXI. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Had- és Rendészettudományi Szekció
Budapest, 2013. április 16-18.
Nemzeti Közsolgálati Egyetem
Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar**

**A LAKOSSÁGI DEVIZAHITEL-PIACI VÁLSÁG KIALAKULÁSA
MAGYARORSZÁGON**

Jelige: Devizahitel-piaci válság

Dolgozat lezárásának időpontja: 2012, március

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	1
Bevezetés	3
1. Makrogazdasági kitekintés	3
1.1. A lakossági hitelállomány alakulása	4
2. A bankok hitelezési tevékenységének fejlődése	6
2.1. Növekvő hitelezési hajlandóság.....	7
2.1. A bankok közötti verseny erősödése	8
2.2. Deviza alapú konstrukciók tömeges megjelenése, kínálati nyomás	9
3. A lakossági hitelezés	10
3.1. Lakossági hitelezés jellemzői	10
3.2. Hitelek fajtái	11
3.3. Törlesztés	13
3.4. A válság hatása.....	13
3.5. A lakossági hitelezés jogi keretei.....	14
4. Kockázat	16
4.1. A banki kockázat.....	16
4.2. Fedezetek	17
4.3. A háztartások magatartása	17
4.4. A bankok áthárított kockázata.....	19
4.5. A forint valutaválsága.....	19
5. A forint bázisú és devizabázisú hitelkonstrukciók összehasonlítása	21
5.1. Kamatkülönbözet szempontjából	21
5.2. Az árfolyamkockázat szempontjából.....	22
5.3. A deviza alapú hitelek további költségei.....	23
5.4. Törlesztőrészlet alakulása	24
Összefoglalás	25
Irodalomjegyzék	27
Ábrajegyzék:	28

Bevezetés

A mai gyorsan változó és bonyolult pénzügyi világban a magánszektor, azon belül a lakosság devizában való eladósodási trendje egy **aktuális és fontos kérdés**. Érdemesnek tartottam alaposabb vizsgálat alá vetni az éveken át tartó devizahitelezés kialakulását, melynek következményeképp a háztartások eladósodása lett az ország egyik legfőbb problémája.

A negatív tapasztalatok hiánya miatt, a korábban olcsónak és biztonságosnak vélt devizahitelezés a kockázatok realizálódása óta több százmilliárd forintos kárt okozott a **lakosságnak**. A még nem törlesztett hitelek terhei pedig átlagosan 15-17 év hátralévő futamidővel nyomasztják a hitelfelvevőket. A bankok hitelezési leírásokon, és végtörlesztésen keresztül elszenvedett 149 milliárd forintos veszteségét számba véve elmondhatjuk, hogy 13 év után ismét veszteségessé vált a **bankszektor**.

A devizaterhek elképesztő megugrása a csökkenő fogyasztásban és a banki hitelezés időszakos leállásában is megnyilvánul, s ez negatívan hat az ország gazdasági teljesítményére, és sok esetben a fizetési mérleg alakulására is.

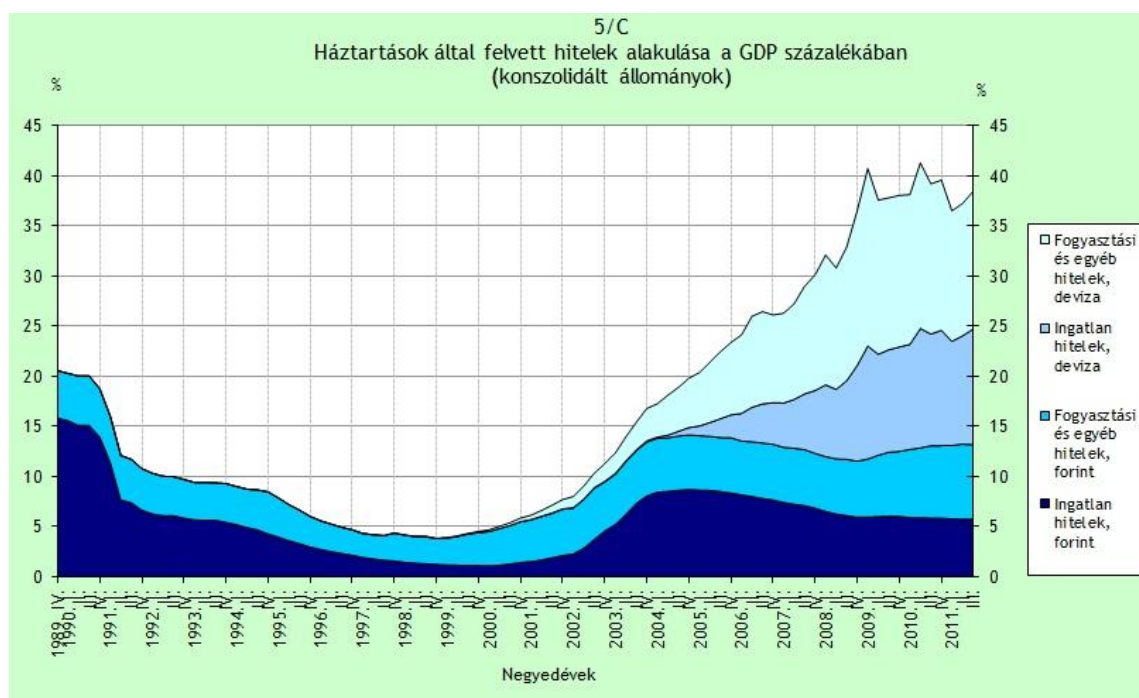
A makrogazdasági kilátások évek óta tartó romlása, a kirívó piaci körülmények, egyes devizák jelentős árfolyam-ingadozásainak hatása, a kedvezőtlen szabályozási változások mind-mind szerepet játszottak abban, hogy a devizahitelek kialakulásától eljutottunk a hitelfelvevők kvázi csődjéig. Mindez egy hosszú és bonyolult folyamat eredménye, melyre rengeteg egyéb tényező is befolyást gyakorolt. Dolgozatom célja a devizahitelezés kialakulásának és a növekedési folyamatának a bemutatása, valamint a keresleti-kínálati, illetve kockázati tényezők vizsgálata. A lehetséges megoldások, az arra irányuló kísérletek számba vétele már egy további kutatás kiinduló témájául szolgálhat, ezt azonban jelen dolgozatomban nem kívántam bemutatni.

1. Makrogazdasági kitekintés

Ebben a részben egy hosszabb időszakra visszatekintve vizsgálom a háztartások teljes hitelállományának tendenciáit, illetve összetételét.

Az évezred elejétől kezdve a lakosság tartozásállománya hol kisebb, hol nagyobb ütemben, de egyértelműen folyamatosan növekedett egészen 2009-ig. 2004-ben jelentős változás jelei mutatkoztak, mikor a teljes hitelállományon belül a devizahitel részaránya jelentős növekedésnek indult. Ez a növekedés 2008-ig folytatódott, ezután már a bizonytalan gazdasági helyzet óvatosabbá tette a hitelintézeteket. A devizában történő új folyósítású hitelfelvételek növekedése nem volt jelentős, de a forint gyengülése és a devizahitelek alapkamatainak növekedése miatt a régi hitelek átértékelődtek, értékük tovább nőtt.

1.1. A lakossági hitelállomány alakulása

1. ábra: Háztartási forint- és devizahitelek a GDP arányában

Forrás: <http://kozgazblog.blogspot.com/>

A háztartások GDP-arányos eladósodottsága az 1990-es évek végétől egy alacsony szintről rendkívül gyors ütemű növekedésnek indult. A növekedés 2001-ben mintegy 40%-kal, 2002–

2003-ban pedig 50%-kal tetőzött be. A devizahitelek hozzájárulása a teljes adósságállományhoz már ekkor jelentősnek volt mondható, a növekedés zömét azonban a forint alapú hitelek eredményezték.

Az ezt követő évben fordult a kocka: a teljes növekedés fokozatosan lassult. A részarányok átrendeződésbe kezdtek, a **devizahitelek aránya rohamosan növekedett**. Az arányokban való eltolódást elsősorban a forinthitelek – mindenekelőtt az ingatlanhitelek – dinamikájának visszaesése, és a deviza alapú hitelkonstrukciók tömeges megjelenése magyarázza. A háztartások hiteleinek száma és értéke 2005-ben is nőtt, ezt az emelkedést azonban a devizaalapú ingatlanhitelek és fogyasztási hitelek gyors ütemű növekedése okozta, hiszen a forintban felvett hitelek gyarapodása minimálisnak volt mondható. Szeptember végére a tartozásokon belül a deviza aránya egyharmadra emelkedett. 2006-ban a növekvő tendencia nem változik. A háztartások június végi tartozásállománya 28,4%-kal magasabb az előző évhez képest, melyen belül a **forinthitelek szinte stagnáltak** (3%), míg a devizáké a 174 milliárd forinttal emelkedett (90%). Így ez utóbbiak részesedése a hitelállományból tovább nőtt. A lakossági devizakövetelések emelkedése ellenére a magánszemélyek továbbra is nettó devizafelvevői pozícióban voltak. 2007 júniusára az összes lakossági hitelállomány több mint 47 százalékát tették ki a devizahitelek. A hitelek nemfizetési aránya ekkor még csak másfél százalékos volt. A devizaárfolyamok mozgásának következtében a magyar forint svájci frankkal szembeni tízforintos gyengülése több mint százmilliárd forinttal növelte a háztartások devizahitel-tartozását. 2008. szeptember végén a háztartások kötelezettségei közt megjelenő devizahitel-állománya egy év alatt 40%-kal nőtt, értéke 5.500 milliárd forintra rúgott. A növekmény döntő többsége, azaz mintegy 95%-a a pénzügyi tranzakciók hatásának tudható be, hiszen a forintárfolyam változásának hatása a vizsgált időszakban nem volt jelentős. Az év végére a bizonytalan makrogazdasági helyzet és a devizakamatok emelkedése miatt több bank is **felfüggesztette a devizahitelezését**, így a forinthitelek újra előtérbe kerültek. Jellemzően az ügyfelek ekkor már nem devizahiteleket vettek fel, hanem forrásaikból a fennállót törlesztették.

2009. június végére a kötelezettségek 19%-kal emelkedtek egy év alatt, így összességében tehát 10.300 milliárd forintos tartozásállományról beszélhetünk, melyből a devizaadósság értéke 6.400 milliárd forint volt, harmadával több, mint egy évvel korábban. Március vége és június vége között az euróhoz és a svájci frankhoz viszonyítva is 12%-kal felértékelődött a forint, ami a **devizahitelek** állományi értékének 1 billió forintos **csökkenését** eredményezte a második negyedévében. Az sem elhanyagolható csökkentő tényező, hogy a visszafizetett

devizahitelek összege néhány tízmilliárd forinttal meghaladta az újonnan felvettekét. 2010-ben is többnyire érvényesült ez az állítás, ám a devizahitelek állományi értéke mégis 12%-kal nőtt a két időpont között, mely a forint gyengülése okozta átértékelődésnek „köszönhető”.¹

A **devizahitelezés felfutása** két szakaszban folyt le: 2003-ban kezdődött azzal, hogy a bankok külföldi anyabankjai a szokásosnál kisebb árfolyamkockázatot voltak hajlandóak felvállalni, ezért a hazai szereplőkre hárították azt. 2004-ben azonban a devizahitelezési trend folytatódását már nem a külföldi nyomás, hanem inkább a **belföldi szektorok** viselkedése mozgatta. A belföldi magánszektor és a bankok magatartásában keressük a választ a lakossági hiteleken belüli devizaarány növekedésre. A probléma összetettségéből eredően ezek egymástól nehezen elhatárolhatók, hiszen külföldi devizaforrás-bevonásra a belföldi magánszektor mellett a többi gazdasági szereplő is képes. Ha egy szektoron belül változást észlelünk, van rá esély, hogy arra a többi szektorban zajló események is hatottak, mert minden mindennel összefügg. A továbbiakban az árfolyampozíciókat, a bankok hitelezési hajlandóságát, a háztartások kockázatterékenységet, az állami támogatások szigorítását vizsgálva próbálunk következtetéseket levonni arról, hogy mely szektorok viselkedésében beállt változások okozhatták a devizahitelezés arányának közelmúltbeli növekedését.²

2. A bankok hitelezési tevékenységének fejlődése

A bankrendszer az államháztartási - és a magánszektorral ellentétben a külföldi forrásokat nem a saját kiadásainak finanszírozására vonja be, hanem belföldi továbbhitelezés céljára. Abban az esetben, ha ezeket a hiteleket devizában nyújtja, akkor a hitellel járó árfolyamkockázatot nem a bank, hanem a hitelfelvevő kénytelen viselni. Viszont, ha a hiteleket forintban hitelezi tovább, akkor azt mondhatjuk, hogy mérlegszerinti nyitott

¹http://portal.ksh.hu/portal/page?_pageid=37,109886&_dad=portal&_schema=PORTAL&szo=devizaad%F3ss%E1g&x=0&y=0 [2012. január 12.]

² Bethlendi-Czeti-Krekó-Nagy-Palotai: A magánszektor devizahitelezésének mozgatórugói (MNB Háttér tanulmányok 2005/2) 4. oldal

devizapozíciója keletkezik, melynek megengedhető mértéke jogszabályban meghatározott. A bank nyitott devizapozíciójából devizakockázat ered, ezért a belső rendelkezés úgy szól, hogy ha az árfolyamkitettség meghaladja ezt a megengedhető szintet, akkor azt derivatív ügyletekkel kell fedezni. A banki hitelkínálatot alapjaiban tehát a makroszintű forint- és devizaforrások kínálata határozza meg, de vannak egyéb, intézményi tényezők is melyek befolyásolták a bankok devizahitelezési hajlandóságát.

2.1. Növekvő hitelezési hajlandóság

A hitelezési politikában jelentős változások történtek: egyrészt felértékelődik a háztartási szegmens szerepe, és a bankokra a hitelezési feltételek **enyhítésének politikája** válik jellemzővé. Másrészt a bankok mérleg szerinti pozíciója bővül.

2. ábra: A lakossági és vállalati hitelek egymáshoz viszonyított aránya

Forrás: http://www.tas.hu/bankszovetseg/hirlevel/2007_3/index.html

Az 1990-es évek végéig a pénzügyi intézmények, bankok a nagyvállalati forint- és devizahitelezést elsődleges célpiacként kezelték, míg a háztartásokat számára nyújtott termékválaszték igen csak szerénynek volt mondható, és a hitelezési feltételek szigorúak voltak. A vállalati célpiac telítődése miatt a bankok a kockázatosabb, de magasabb haszonnal kecsegtető lakossági üzletág felé nyitottak. Továbbá a lakosság hitelképességének javulása, illetve a bankok kockázatkezelési rendszerének fejlődése is a háztartási hitelkínálatot erősítette. Az 1998-1999-ben beinduló fogyasztói hitelezés elterjedése is ezt a hitelezési politikában beálló változást igazolja. Azóta a bankok enyhítettek a szigorú hitelezési feltételeiken. A 2000-es évekre a bankok növekvő hitelezési hajlandósága és a nem elhanyagolható hitel túlkereslet volt a jellemző. Ennek következtében a háztartások teljes hitelállománya folyamatosan és gyorsan növekedő tendenciát mutatott.

2.1. A bankok közötti verseny erősödése

A kezdet kezdetén a háztartási hitelezési szegmensek közül egyedül az autóvásárlási hitelek piacán jelent meg sok finanszírozó szereplő. A koncentráció alacsony volt, így itt érződött legelőször a verseny erősödése, feltehetőleg még ma is itt a legerősebb. Az autófinanszírozásban már a 90-es évek végétől a devizafinanszírozás dominált. A verseny erősödésével a bankok számára egyre fontosabbá vált a piacszerzés, állománynövelés. A lakásfinanszírozási szegmens túl kockázatos volt, hiszen hiányoztak a végrehajtás törvényi feltételei, a zálogjogot hosszadalmas bírósági procedúra útján lehetett érvényesíteni. A piacra való bejutásnak magasabb korlátai és jelentősebb költségei voltak más piacénál, de 2001-ben mégis megtörtént a betörés. A lakáscélú hitelek piaca elsősorban az új **lakástámogatási rendszer** hatására mozdult meg, mivel a támogatás mértéke drámai hitelnövekedést indukált. Ezen a piacon speciális helyzetükből eredően a jelzálogbankok (jelzálogbankkal rendelkező bankcsoportok) váltak ármeghatározóvá. A 2003. év végén szigorítottak az állami lakástámogatások rendszerén: mind a támogatás mértékét, mind a maximálisan támogatott hitelösszeget jelentősen lecsökkentették (a használt lakásoknál 5 millió forintra, az újaknál pedig 15 millió forintra), a támogatást a piaci hozamokhoz kötötték. Így az állami támogatású lakáshitelek felhasználói köre lényegesen lekorlátozódott, ráadásként a kamatterhek is emelkedtek. 2004-ben már egyértelművé vált, hogy a szigorítás hatására a forint lakáshitelek

kereslete robbanásszerűen lecsökkent. Az erre kiépített kapacitás megtérülésének okán a bankokra **volumennövelési kényszer** nehezedett.³

2.2. Deviza alapú konstrukciók tömeges megjelenése, kínálati nyomás

A fentiek alapján üzletpolitikai szempontból még fontosabbá válik a magas jövedelmezőségi szint fenntartása és a piaci részesedés növelése. A bankok többsége látta, hogy ezt csak a devizahitelezés felfuttatásával tudja megvalósítani. 2004-ben a bankrendszer komoly kapacitásokat épített ki a háztartások devizahitelezésére. A termékfejlesztés eredményeként hamar előrukkoltak az alacsonyabb törlesztő részletű devizakonstrukciókkal, melyek kezdetben számos előnyt hordoztak. A deviza alapú autóhitelekén túl a háztartások számára hamar elérhetővé váltak ingatlan és fogyasztási célú devizahitelek is. A bankok számára ez azért volt fontos, mert egyrészt a lakáshitelek volumenénél fogva sokkal nagyobb összegeket képes devizában kihelyezni, másrészt ugyanakkorra törlesztő részlet mellett a devizahitel összege - tekintettel a forint és a devizahitelek kamatláb különbségére - lényegesen nagyobb lehetett. Végül, de nem utolsó sorban az adott összeget a deviza konstrukció esetében több ügyfél tudja felvenni, így a későbbiekben részletesen tárgyalt **likviditási korlát** jobban oldódik.

Az ingatlanhitelek esetén tehát a devizahitelezés 2004-es felfutása jóval lemaradt az autóhitelekhez képest, de egyértelműen az állami támogatású hitelfelvétel szigorítása eredményezte, hiszen a növekvő hitelköltségek hatására a hitelfelvevők drámaian visszavetettek a támogatott forinthitelek iránti keresletükből és a deviza irányába fordultak. Ezt tovább erősítette, hogy a devizahitelek folyósítása gyorsabbnak, rugalmasabbnak bizonyult, illetve, hogy 2005-ben további szigorításokat vezettek be a támogatott konstrukciónál, miszerint a hitelfelvevő a hitelintézet által elfogadott teljes költség legalább 70%-áról számlát köteles bemutatni.

Összefoglalva, tehát: a hazai bankközi piacon komoly feszültségek keletkeztek a növekedés kapcsán, s a bankok jövedelmezőségi szintjének fenntartása akadályokba ütközött. Emiatt egy új, kockázatosabb hitelezési pályára álltak át azzal, hogy a gyengébb hitelképességű

³ Móré Cs. - Nagy M. (2004): Verseny a magyar bankpiacon. MNB Füzetek 2004/9

kérelmezőket hiteleztek meg a forinthiteleknel alacsonyabb kamatú és törlesztő részletű devizahitelekkel, s így a lakosság számára igen vonzóak bizonyultak. Ez a banki kínálati nyomás tulajdonképpen növekvő hitelkeresletet generált.

3. A lakossági hitelezés

A bankok számára elérhető ügyfélkört 3 területre oszthatjuk: lakossági-, vállalati-, és önkormányzati üzletágra. Bármelyikről legyen is szó, a hitelezés lényege ugyanaz: a bank az ügyfél hitelképességéről meggyőződve, egy bizonyos összeget kölcsönöz, amelyet a szerződés szerinti időben, megfelelő kamattal szeretne visszakapni. Azonban szükségszerű eltérések vannak például a hitelkérelmek elemzésére használt technikákban, mely az eltérő típusú jogi és nem jogi személyiségek, illetve a rendelkezésre álló információk különbözősége miatt van.

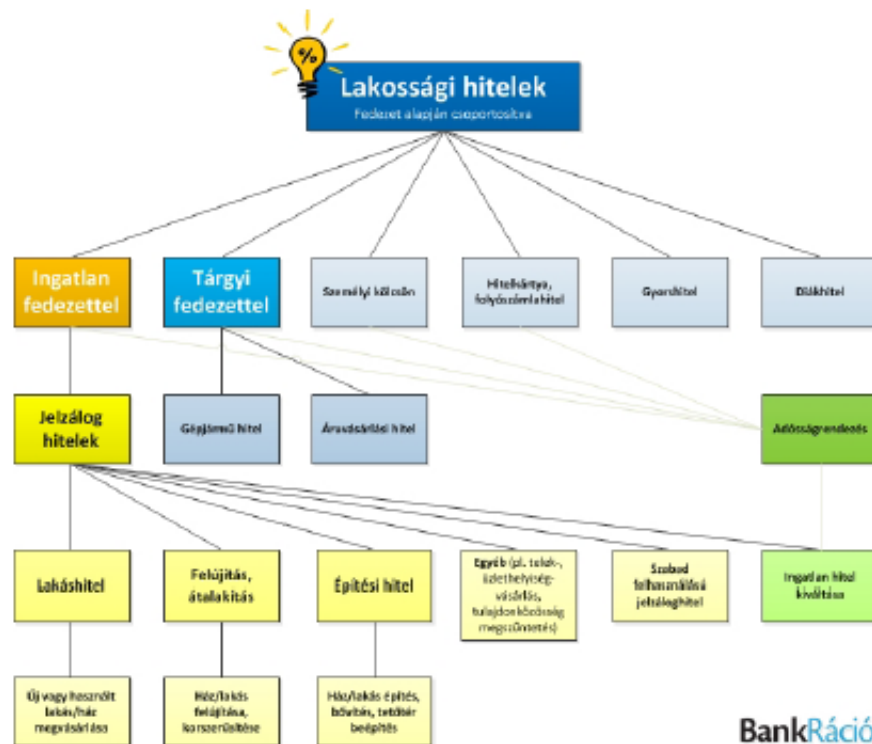
Ebben a fejezetben a lakossági hitelezés jellemzőit, és a lakossági hitelfajtákat mutatom be, valamint itt kerül definiálásra a deviza alapú hitel és a devizahitel fogalma is.

3.1. Lakossági hitelezés jellemzői

A *lakossági piac* banki szereplői azon bank, melyek üzleti tevékenységet folytatnak, számlákat vezetnek magán- és kisvállalkozó ügyfelek megbízásából. A korábbi évek tapasztalata azt mutatta, hogy az ügyfélkihelyezéseken belül a lakossági ügyfelek hitelezése a vállalkozói ügyfélkörnél kisebb kockázati szintet képviselt. Általánosan elmondható volt, hogy a lakossági terület igen kedvező profitkilátásokkal kecsegtető banki üzletág, ezzel magyarázható tehát, hogy a magánszemélyek számára történő hitelezés sok banknál, hitelintézetnél, és takarékszövetkezetnél jelentős, kiemelt tevékenység.

Lakossági hiteltermékek közé sorolunk minden olyan hitel és hiteljellegű terméket, mely kimondottan a természetes személyek, magánszemélyek kiszolgálását eredményezi.

3.2. Hitelek fajtái

3. ábra: Lakossági hitelek csoportosítása fedezet alapján

Forrás: <http://www.bankracio.hu/cikkek/19-hitelek-fajtai-fedezet-alapjan>

Jelenleg számos lakossági hiteltermék létezik. A legjellemzőbb típusok:

- **Személyi kölcsön:** a hitelcél megjelölése nélkül, kezes vagy óvadék ellenében felvehető. Átlagosan 3 millió forintig adják 72 hónapos futamidőre.
- **Folyószámla-hitel:** pillanatnyi pénzhány kiküszöbölésére szolgál, havonta rendszeresen engedik a meghatározott számlán egy adott összeggel a túlhívást.
- **Lehívásos hitelkeret:** meghatározott hitelkeret meghatározott időn belül bármikor lehívható akár részletekben akár egy összegben. Ha csak részletet kérünk le, akkor a bank rendelkezésre tartási díjat számít fel. Kamat a hitelkeret összegének függvénye.
- **Áruhitel:** direkt vagy indirekt ügyfél finanszírozás. Direkt finanszírozásnál az ügyfél a szerződés fejében a bank által kijelölt kereskedésekben levásárolhatja a hitel összegét. Indirekt finanszírozás esetén a bank és az eladó köt egy együttműködési szerződést, amelyen keresztül biztosítják az ügyfél vásárlását. Bank teljesíti a hitelösszeget az eladó felé. Szerződést az ügyfél később kapja meg postán.

- **Ingatlan hitelek:** ingatlan megvásárlásához, építéséhez, felújításához kapcsolódó hosszú távú hitelek, melynek fedezetéül az ingatlan szolgál. Ma már jellemzően több típusú lakáshitel létezik, melyek devizanemben, a kamattámogatás mértékében, az igényelt fedezet milyenségében lényegesen különbözhetnek.
- **Lombard hitel (kézi zálog hitel):** Valamilyen forgalomképes ingó dolog vagy zálog szerepel biztosítékként a hitelben (festmény).
- A **fogyasztási kölcsön** a mindennapi élet szokásos használati tárgyainak megvásárlásához, szolgáltatások igénybevételéhez természetes személy részére nyújtott, illetve felhasználási célhoz nem kötött kölcsön, ha a kölcsönt a természetes személy nem üzletszerű tevékenység keretében veszi igénybe.

A hitelfelvételre általában forintban is és devizában is van lehetőség. Devizahitelt a magyarországi gyakorlat szerint jellemzően svájci frankban, euróban vagy japán jenben vehettünk fel, ingatlanfedezettel lakáscélra és szabad felhasználásra, továbbá személyi kölcsönként. Ingatlanlízinget és gépjárműhitelt is lehetett devizában igénybe venni. Az államilag támogatott lakáshitelekről és a lakás-takarékpénztári kölcsönökről fontos tudni, hogy azokat kizárólag forint alapon folyósították.

A devizában való hitelfelvételnek két módja van:

- A **deviza bázisú hitelről** azt kell tudni, hogy a hitelösszeg és a törlesztőrészlet is devizában van meghatározva, nyilvántartva. De mivel a hitelre általában forintban van szükség, a hitelfelvevő forintban kapja kézhez összeget, melyet forintban is kell majd törlesztenie, függően a devizában meghatározott törlesztőrészlet napi árfolyamától. Mivel a bank a devizában nyilvántartott hitelt forintban folyósítja, azt át kell váltania forintra. Ezt a fajta hitelt az úgynevezett konverzióból (átváltásból) keletkező *árfolyamrés terheli*, melyről bővebben a „deviza alapú hitelek további költségei” című részben lesz szó.
- **Devizahitel** esetén is devizában tartozunk, de az előbbivel ellentétben a folyósítás és a törlesztés is ténylegesen devizában történik. Ez tehát akkor

előnyös konstrukció, ha a hitelre valóban devizában van szükség, illetve a törlesztéshez, kamatfizetéshez is rendelkezésre áll a deviza forrás.

A két típus közti különbség tehát lényegi, de a dolgozatban ezzel nem foglalkozom. Az egyszerűség kedvéért a továbbiakban devizahitel alatt mindkettőt értem.

3.3. Törlesztés

A lakossági üzletágban két törlesztési módszer használatos. Az egyik az **egyösszegű törlesztés**, melynél a kölcsön törlesztése a periódus végén, egy összegben történik, a közbeeső időszakban csak az esedékes kamatokat kell részletekben megfizetni. A másik az azonos részletfizetések szerinti, **annuitásos törlesztés**, amikor a kölcsöntörlesztés során az esedékes részletek összege azonos. Utóbbinak jellemző sajátossága, hogy az egyenlő összegű részletfizetések összegéből eleinte kisebb, majd egyre nagyobb részt tesz ki a hiteltartozás törlesztésére fordítható rész, hiszen a fennmaradó tartozás csökkenésével csökkennek a kamatterhek.⁴

Bármilyen törlesztési konstrukcióról is van szó, előfordul, hogy az adós nem tudja teljesíteni a kötelezettségét.

3.4. A válság hatása

A gazdasági válság előtt a bankok élhettek azzal a feltevéssel, hogy egyedül a magánügyfelek azok, akik nem tudnak csődöt jelenteni, felszámolással megszabadulni a pénzügyi kötelezettségektől. Ám a közelmúlt eseményeiből tanulva kételkedhetünk ebben, hiszen a hazánkban is igen komoly méreteket öltő válság, a csökkenő reáljövedelmek, az emelkedő

⁴ Holmár Krisztina- Hitelbírálat I. (2005)

munkanélküliség jelentős változásokat eszközöltek mind a bankszektorban, mind a lakossági ügyfelek körében. Ennek alapján ma már egyáltalán nem biztos, hogy a lakossági hitelüzletág a biztonságosabb és jövedelmezőbb.

2008-ban a nemzetközi pénzügyi válság egy gyenge magyar gazdaságot talált, melyet a jelentős államháztartási deficit, a súlyos államadósság, növekvő infláció és magas kamatok jellemeztek. Kívívta az egyik leginkább eladósodott gazdaság címét az EU-ban. Az események alakulásának hatására nemcsak a belső bizalom, hanem **Magyarország világpiaci megítélése** is romlott. A nemzetközi értékelést jól tükrözték a növekvő kamatok, hiszen azokat a gazdaság jövőjével kapcsolatos várakozások mozgatják. Ha egy ország iránt csökken a bizalom, az növeli a kockázati felárat. A recesszió különösen a fejlett országokat sújtotta, és mivel gazdasági kapcsolataink ezekkel az országokkal voltak a legintenzívebbek, 2009-ben a jelentős exportpiacaink beszűkültek, ami hazánk gazdasági teljesítményét tovább rontotta.

A válság terjedésével a befektetők kockázathoz való viszonya megváltozott. Ez a változás még magasabb **kockázati felár**ban tükröződött. A magas hazai kamatok miatt a háztartások számára sokkal kedvezőbbnek tűnt a stabil euróban, és svájci frankban való hitelfelvétel.

A lakossági devizaadósság térnyerésében tehát fontos szerepet játszott a fiskális politika okozta belső gazdasági környezet, melynek hatására a lakosság „kiszorult” a forintHITELEK piacáról.⁵

3.5. A lakossági hitelezés jogi keretei

„Az 1990-es éveket követően Magyarországon is kialakult a fogyasztói társadalmi modell, amihez egy elég széleskörű fogyasztói hitelezési tevékenység társult. A hitelnyújtás szabályozása azonban sok területen hiányos volt, a fogyasztóvédelem szűkkörűen érvényesült a pénzügyi szolgáltatások piacán.”⁶

⁵ Muraközy Balázs–Muraközy László: „Mi változott és mi nem?”- A lakossági devizahitelek és a hiteles politika, Hitelintézeti szemle (2008. HETEDIK ÉVFOLYAM 6. SZÁM)

⁶ Prugberger Tamás – Nagy Zoltán: A lakossági hitelezéssel kapcsolatos szabályozási problémák

- **A hitelintézeti törvény:** előírja, hogy a hitelintézet köteles mindent megtenni esedékes, illetve lejárt követeléseinek behajtására, továbbá a behajthatatlan követelésekből származó veszteségek rendezésére,
- Ptk,
- A pénzforgalomról és a bankhitelről szóló 39/1984.(XI.5.) rendelet,
- **Felügyelet:** a hitelintézetek a PSZÁF által meghatározott szempontok szerint kötelesek a kintlévőségeiket értékelni, és a kockázataik fedezésére céltartalékot képezni,
- A Magyar Nemzeti Bank rendelkezései,
- Az adott bank általános üzleti feltételei, üzletszabályzata, hitel-, adósminősítési és fedezetértékelési szabályzata:

Minden hitelintézetnek ki kell dolgoznia a követelések, a befektetések és a mérlegen kívül vállalt kötelezettségek minősítésére vonatkozó szabályzatát, amelyben rögzíteni kell a rendeletben előírt kritériumok mellett a hitelintézet egyedi minősítési szempontjait is. A vonatkozó rendelet alapján negyedévente kell minősítést végezni, mely az egyedi kockázatok felmérését és a kockázatok fedezetéül szolgáló céltartalék meghatározását szolgálja. A **kockázati céltartalék** a bank hitelezési és befektetési tevékenységéből esetlegesen adódó veszteségek fedezésére szolgáló tartalék, melyet az adózás előtti eredményből képez.

A minősítés leegyszerűsítve úgy történik, hogy a bank az ügyfélköveteléseit a várható veszteség, és a nemfizetési valószínűsége a saját szabályzatában rögzítettek alapján különböző minősítési kategóriákba sorolja. A szabályozás pedig megadja az egyes kategóriákban képzendő céltartalék minimális és maximális összegét, amelyen belül a bank maga döntheti el a képzett céltartalék mértékét.

A bank által **kockáztatott összeg** az ügyféllel szembeni bruttó kintlévőség értékével egyenlő, amit a fedezetek realizálása révén megtérülő összeg csökkent. A várható veszteség nagyságát tehát a tényleges bruttó követelés és a fedezetek aktuális értékének szembeállításával kapjuk meg, vagyis a fedezet aktuális értékét rendszeres figyelemmel kell követnie a hitelintézeteknek.

4. Kockázat

A bank kockázatos üzem, nem tudja a kockázatvállalást elkerülni, mert különben nem tudná tevékenységét folytatni. A kockázat a részvényesektől kezdve, a vezetőkön át az alkalmazottakig mindenkit érint, csak úgy, mint más tevékenységnél, de specifikus jellemzője, hogy a bank ügyfeleit is érinti. A legjelentősebb kockázat a kamatváltozásból illetve az árfolyamváltozásból ered, de emellett ismerünk likviditási, szolvenciális és operációs kockázatot is.

4.1. A banki kockázat

A bankok a lakossági hitelüzletág magas szintű jövedelmezőségét úgy igyekeznek biztosítani, hogy minimálisra csökkentsék a leírásra kerülő behajthatatlan követelések állományát. Ezt a kockázatok elemzésével segítik elő, mely a magánszemélyek esetében elvileg lényegesen egyszerűbb. A lakossági ügyfél hitelképességének meghatározásakor kevesebb tényezőt kell számításba venni, mint a vállalati hiteleknél, mert a jogi struktúra világosabb, a felvehető összeg alacsonyabb, a finanszírozási típus választéka kisebb.

A bank dönt a kérelmező hitelképességéről, és minél szigorúbb szabályokhoz köti a hitelfelvételt, annál kisebb lesz az esélye annak, hogy az ügyfél nemfizetése miatt az adott hitel bedől. A devizahitelezés által **oldódó likviditási korlát** magas kockázati faktor, hiszen ez által olyan, gyengébb hitelképességű ügyfelek is hitelhez jutnak, akik forint alapon ugyanakkora összeget, ugyanakkora futamidőre a likviditási korlátjuk miatt nem tudnának felvenni. Hiszen a későbbiekben tárgyalt kamatok miatt a forint hitel annuitásos részlete jelentősen magasabb volt, mint a devizahitelé.

Sokféle kockázattal kell számolniuk a hitelintézeteknek, de ebből kettő az, amivel alaposan tisztában kell lennünk, ha a devizahitelekről beszélünk:

A bank az általa folyósított kölcsönre meghatározott kamatot számol fel. **Kamatkockázat** akkor merül fel, ha a hitel futamideje alatt az azt finanszírozó források kamatlába megemelkedik. Ha a hitelkihelyezés fix kamatozású, akkor a kamatkockázatból eredő költség

a bank jövedelmét csökkenti. Változó kamatozású hitel esetén azonban a kockázat a hitelt felvevő ügyfélre terhel. A devizaárfolyamok előre meg nem jósolható alakulása miatt a banknak **devizakockázata** származik abból, ha a forrásainak és eszközeinek devizaszerkezete egymástól eltérő arányokat mutat. Ennek mérésére használt mutató a deviza nyitott pozíció, vagyis a különböző devizákban mért nettó pozíciók egyenlege, amely a forint általános gyengülésének vagy erősödésének eredményhatását jelzi. Jegybanki szabály írja elő, hogy a bankoknak fedezniük kell a devizatevékenységükből eredő kockázataikat.

4.2. Fedezetek

A fedezet a bank kockázatsökkentésének azon eszköze, melyből a törlesztőrészlet nemfizetése esetén ki tudja egyenlíteni a követelését. A fedezet lehet ingatlan, illetve tárgyi fedezet. Ingatlanfedezet esetén a legtöbb bank jelzáloghitelről beszél. Egy gépjármű hitel fedezetéül az autó, míg egy áruhitel esetén például egy plazma TV szolgálhat fedezetül. A lakossági hitelezésben általánosan alkalmazott biztosítékok a következők: garancia, kezesség, óvadék, zálogjog, biztosítás, közjegyzői okiratba foglalás. Ezek mellett elképzelhető más biztosíték is, de ezek a beváltak. A bank a fedezetért cserébe kedvezőbb feltételekkel nyújt kölcsönt, mivel a kockázata kisebb.

4.3. A háztartások magatartása

A felelősség kérdése a hitelkeresleti oldalon is felmerül, hiszen nem lehet mindent a kínálati nyomásra fogni. Felmerül hát a kérdés, hogy a háztartások a nagyobb kockázatok ellenére miért választották mégis az alacsonyabb törlesztő-részletű deviza hitelterméket?

A felzárkózó országok egyik jellemzője, hogy a háztartások egy magasabb fogyasztási színvonal elérése érdekében egy magasabb eladósodási pályára állnak át. Magyarországot ez a **strukturális eladósodási** folyamat 1990-es évek végén érte el. A gazdasági fejlődés hatására a háztartások jövedelmi helyzete javult. A korábban nem vállalhat kiadások miatt egyfajta

fogyasztói türelmetlenség alakult ki, mely jelentős hiteltúlkeresletet eredményezett. A folyamat 2001-ben felgyorsult, melyben a bankok kockázatokkal szembeni növekvő toleranciája, növekvő hitelezési hajlandósága, és az állami támogatású lakáshitelek, a háztartási devizahitelek térnyerése is szerepet játszott.

A háztartások jelentős részénél a nagy összegű **forint hitelek havi törlesztőrészelete likviditási korlátjukba ütközhet**. Minél nagyobb a forint és deviza hitelek közötti kamatkülönbözet, annál nagyobb a likviditás korlátjukba ütköző háztartások száma, csökken a forint és emelkedik a devizahitelek iránti kereslet. A baj akkor keletkezik, ha a háztartások az adott árfolyam-és kamatkörnyezetben a likviditási korlátjuk által még éppen megengedhető havi törlesztőrészlettel járó devizaforrás mellett döntenek, mert így könnyen likviditási problémákba ütközhetnek. Az árfolyamkockázat miatt az „olcsó” devizahitel könnyen drágábbá válhat, törlesztő részletének emelkedése fizetési nehézségeket okozhat.

Ha figyelembe vesszük, hogy a 2003-as kamatemelkedést árfolyam bizonytalanság is kísérte, azt a megállapítást vonhatjuk le, hogy ettől az időszaktól kezdve felelőtlen döntés volt a kamatkülönbözet okán a devizakonstrukciókat előnyben részesíteni. A deviza autóhitelezésen keresztül, mely már évekkel korábban felfutott, az adósok többsége pozitív tapasztalatokat szerzett. Feltehetőleg a **negatív tapasztalatok hiánya** miatt a háztartások kockázatérzékenysége alacsony volt mind a kamat, mind az árfolyam tekintetében. Nem voltak hajlandók magasabb árat fizetni a kockázat kiküszöböléséért, melynek az lett az eredménye, hogy a devizahitelek relatív kereslete rohamosan megnövekedett.⁷

⁷ Árvai Zs. - Tóth I. J. (2001): Likviditási korlát és fogyasztói türelmetlenség. A magyar háztartások fogyasztási és megtakarítási döntéseinek empirikus vizsgálata. MNB Füzetek 2001/2

4.4. A bankok áthárított kockázata

A lakossági devizahitelezés felfutásának köszönhető, hogy a bankok az utóbbi években fent tudták tartani a banki növekedés tendenciáját. Ezt azonban nem az ügyfélbetétekből, hanem rövid lejáratú külföldről felvett hitelekkel finanszírozta. Majd ezt az alacsony kamatozást, devizában felvett kölcsönt hitelezte tovább a devizahiteleknek magasabb, de a forintbiteleknel még így is kedvezőbb kamatlábakkal, és hosszabb lejárattal. Ezt nevezzük a bankok carry trade jellegű tevékenységének. Amikor alacsony kamatozást devizahitelt kínálnak forint alapú törlesztéssel, akkor nem tesznek mást, mint hogy a hitelfelvevőket is hasonló, carry trade ügyletbe „kényszerítik”. Ennek eredményeképpen ők kénytelenek a devizahitelezési tevékenységből származó kockázatokat elszenvedni. Feltételezem, hogy a bankok alábecsülték ennek az áthárított kockázatnak a mértékét. Ha tudatában lettek volna vele, hogy ezzel a felelőtlen hitelezési tevékenységgel a hitelfelvevők tömeges bedőléséhez járulnak hozzá, valószínűleg jobban mérlegeltek volna. Az árfolyam hirtelen történő leértékelődésével nem tudtak számolni, de azzal igen, hogy túl nagy kockázatokat hárítottak át az eleve gyengébb hitelképességű ügyfelekre. A devizahitelek csődhelyzetbe kerülése az egész bankrendszert súlyosan érintette, hiszen nagymértékű tőkevesztést szenvedtek el a bankok. Ennek eredménye, hogy 13 év után először a bankszektor ismét veszteségessé vált. Az a véleményem, hogy ezt a veszteséget könnyebb lesz pótolni, mint a lakosság bankokba vetett bizalmát visszaszerezni.

4.5. A forint valutaválsága

A rögzített árfolyamsáv egészen 2008 tavaszáig korlátozta az extrém árfolyamkilengéseket ezzel azt a megtévesztő látszatot keltve, hogy az árfolyamsáv egy természetes védőhalót jelent az egyébként is viszonylag erős forintnak. Majd az árfolyamsáv kiszélesítése további erősödést hozott, így éveken át sokan annak tudatában adósodhattak el devizában, hogy a forint erősödéssre van ítélve.

4. ábra: EUR/HUF árfolyam alakulása

Forrás: Bloomberg

Ám a válság kirobbanásakor a magyar pénzügyi rendszer is igen komoly mélypontra került, sebezhetőségét a befektetők is érzékelték. A kisvállalkozások, cégek csődbe mentek, a nagyvállalatok delokalizálták a termelésüket, olcsóbb munkaerőjű országokba vitték. Mindezek hatására nőtt a munkanélküliség. A hitelminősítők egymás után rontottak Magyarországi adósság-besorolásán ezzel a mélypont felé taszítva a hazai forintot. A **forintárfolyam zuhanórepülése** drasztikusan érintette a hazai lakosságot a jelentős devizahitel kitettség miatt. A szakemberek 340-350 HUF/EUR árfolyammal riogatták a lakosságot ezzel kisebb fajta pánikot keltve, melynek hatására csökkent a hitelkereslet, míg a háztartási devizahitelek állománya tovább nőtt. Ez a növekedés ettől kezdve már nem az új hitelek felvételének, hanem a forint leértékelődésének tudható be. A megszorító intézkedések csökkentve az emberek rendelkezésre álló jövedelmét, tovább rontottak a helyzeten.

A végeredmény az lett, hogy tömegével váltak fizetéseképtelenné az ügyfelek.

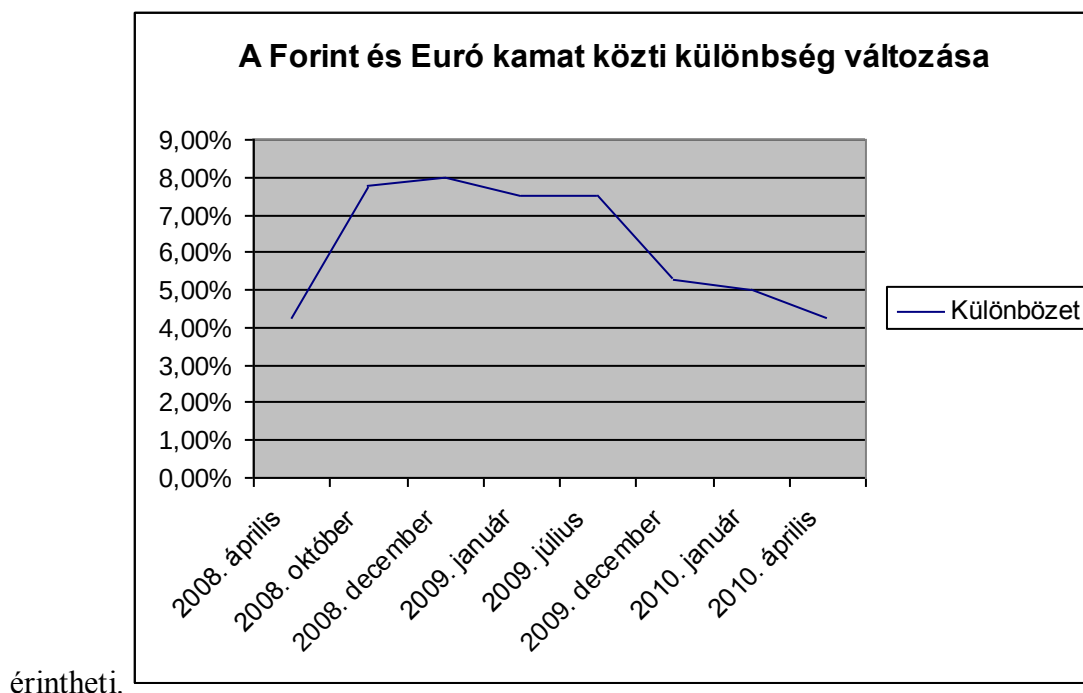
5. A forint bázisú és devizabázisú hitelkonstrukciók összehasonlítása

A fentiek alapján felmerül a kérdés, hogy a devizahitel miért bizonyult annyival előnyösebbnek a hitelfelvevők és a hitelintézetek számára is, hogy azt gondolták, megéri devizában eladósodni?

- A bank nagyobb összeget tudott devizában kihelyezni, mint forintban.
- A háztartások ugyanakkorra törlesztőrészlet mellett lényegesen nagyobb összegű hitelt vehettek fel devizában, vagy ugyanakkora összegű hitelhez alacsonyabb törlesztőrészlettel juthattak hozzá.
- Az adott összeget a deviza konstrukció esetében több ügyfél tudja felvenni, így a **likviditási korlát** jobban oldódik.
- A devizahitelek folyósítása gyorsabbnak, rugalmasabbnak bizonyult.

5.1. Kamatkülönbözet szempontjából

Az **általános kamatszint** mindkét hitelfajtát befolyásolja. A jegybanki alapkamat emelkedése miatt a felvett hitelünk kamata is nőhet, ami a havi törlesztőrészletet negatívan

A devizahitelek népszerűségének elsődleges oka az volt, hogy a svájci frank, és az euró piaci kamata jóval alacsonyabb volt a forint kamatszintjénél, amiből következően alacsonyabb volt a törlesztőrészlet. A háztartási hiteleknel jellemzően a nagyobb összeg felvételekor, tehát a lakás- és autóvásárlás esetén merül fel a forint és deviza közötti választás kérdése, mert amíg kis összegű kölcsönnél a kamatdifferencia nem generál döntő különbséget a törlesztőrészlet nagyságában, addig a nagy összegű hiteleknel az adós szempontjából számos előnnyel bírhat a deviza konstrukció a forinttal szemben. A forintbitelek magasabb törlesztőrészlete és a hosszabb átázódási idő miatt a bankok nagyobb hitelkockázati prémiumot építenek be a kamatokba. A nagy kamatkülönbözet mindenképpen növeli a devizahitelek relatív keresletét, különösen a likviditási korlátos háztartásokét. Tehát azt mondhatjuk, hogy a nagymértékű kamatkülönbözet a devizaarány növekedését okozhatta.

5.2. Az árfolyamkockázat szempontjából

Az árfolyamváltózás olyan kockázati tényező, mely a forintbiteleket nem terheli. Az a folyamat, amikor a hitel alapjául szolgáló deviza árfolyama változik, ingadozik. Egy deviza árfolyamának jövőbeni változása kiszámíthatatlan, nagymértékben ingadozhat. Hatása lehet kedvező és kedvezőtlen: a tény, hogy a forint gyengül, a havi részleteket növekedését eredményezi, míg az erősödése az ellenkezőjét. Akár néhány hónapon belül igen jelentős mozgás is elképzelhető, melyet érzékeltetnek a változó törlesztőrészlet részletek. Egyértelmű, hogy akkor éri meg devizahitelek árfolyamveszteségének kockázatát felvállalni, ha az kisebb, mint amekkora az államilag nem támogatott forint alapú bitelek és devizahitelek kamatkülönbőségéből származó előny. De abban a pillanatban, ahogy forintkamatok csökkenése megindul a devizahitelek elveszíthetik előnyüket. A forint gyengülése azonban a hitelfelvevők szempontjából nemcsak az árfolyamot befolyásolja negatíván, hanem a kamatokat is, ami a forintban denominált bitelek törlesztőrészlet részleteit is növeli.

Devizahitel kockázatának csökkentése: ⁸

A devizahitelekre tehát két kockázati tényező is hat. De a bankok kínálnak olyan lehetőségeket, amikkel csökkenthető az árfolyamkockázat jelentette hiteldrágulás:

⁸ <http://www.devizahitel.info/>

- Árfolyamgarancia igénybevétele: vannak olyan devizahitelek, melyeknél a bank árfolyamgaranciát nyújt, azaz egy előre meghatározott árfolyamsávon belül nem érvényesíti a törlesztőrészletben az árfolyam változását. Ha viszont az árfolyam kilép ebből a sávból, akkor már változik a törlesztőrészlet is.
- Hitelátváltás: a felvett, kedvezőtlenre vált hitel devizanemét egyes esetekben át lehet váltani forintra, vagy más, kedvezőbb kamatozású devizába, illetve az eredeti hitel végtörlesztése más, kedvezőbb alapú hitel felvételével.

Amennyiben Magyarország bevezette volna az eurót, annak árfolyamkockázata megszűnt volna, hiszen rögzített árfolyamot vezettek volna be, és a törlesztést nem terhelték volna az átváltással kapcsolatos költségek, ugyebár attól kezdve a törlesztés is euróban történt volna.

5.3. A deviza alapú hitelek további költségei⁹

- Konverzióból (átváltásból) keletkező árfolyamrész: Hitelfelvételkor a bank devizavételi árfolyamot alkalmaz, mintha megvásárolná az ügyféltől azt a devizaösszeget, amelynek ellenértékét forintban kifizeti. A hitel törlesztésekor ugyanez fordítva játszódik le. Amikor Ön a törlesztőrészletet fizeti forintban, a bank azt devizaeladási árfolyamon számítja át devizára, mintha eladta volna Önnek a törlesztéshez szükséges devizaösszeget. A két árfolyam természetesen különbözik: a vételi árfolyam alacsonyabb az eladásinál. Ez a különbség a hitelfeltevő szempontjából mindenképpen veszteséget jelent.
- Konverziós díj: Mivel a folyósítás és a törlesztés forintban történik, a banknak át kell váltania az összeget devizába. Ennek a szolgáltatásnak az ára általában beépül a törlesztőrészletbe, de néhány esetben külön díjtételként róják ki az ügyfélre.
- Devizaszámla nyitása, fenntartása: Vannak olyan bankok, ahol előírják, hogy a hitel mellé devizaszámlát kell nyitni, mert technikailag csak úgy tudják elvégezni a devizakonverziót. Ez az ügyfél számára azt jelenti, hogy a devizaszámla számlavezetési díját is ki kell fizetnie.

⁹ <http://ecopedia.hu/deviza-alapu-hitel>

A deviza alapú hitel tehát a plusz kockázatok és az egyéb költségek ellenére nyert teret a piaci kamatozású forinthitelekkel szemben.

5.4. Törlesztőrészlet alakulása

Láttuk tehát, hogy a devizahitel törlesztőrészletére hat a kamatváltozás és a devizaárfolyam változás. Az alábbi ábra mutatja be, hogy hogyan alakul a havi törlesztőrészlet a kamat és az árfolyam változásának különböző szintjei mellett.

		Árfolyamvált.	-10.00%	-5.00%	0.00%	5.00%	10.00%
		Árfolyam	243.00Ft	265.50Ft	270.00Ft	283.50Ft	297.00Ft
Kamatváltozás	Kamat						
-2.00%	6.00%		77%	81%	86%	90%	94%
-1.50%	6.50%		80%	85%	89%	94%	98%
-1.00%	7.00%		83%	88%	93%	97%	102%
-0.50%	7.50%		87%	91%	96%	101%	106%
0.00%	8.00%		90%	95%	100%	105%	110%
0.50%	8.50%		93%	99%	104%	109%	114%
1.00%	9.00%		97%	102%	108%	113%	118%
1.50%	9.50%		100%	106%	111%	117%	123%
2.00%	10.00%		104%	110%	115%	121%	127%

5.ábra: A kamat- és árfolyamváltozás együttes hatása a törlesztőrészletre

Forrás: Portfolió.hu

Az ábrából láthatjuk, hogy ha a folyósításkor érvényes 8%-os kamatszinthez képest a törlesztéskori kamat 1 %-kal alacsonyabb, akkor változatlan árfolyamszint mellett 7%-kal csökken a fizetendő havi részlet. Ugyanilyen feltételek mellett 1%-os kamatnövekedés 8%-kal növeli a törlesztőrészt. Ugyanakkor azt is leolvashatjuk a táblázatból, hogy gyengülő forint esetén mennyivel több pénz szükséges ugyanakkora törlesztőrészlet kifizetéséhez.

Összefoglalás

A mai pénzügyi rendszerünket komplexitás, bonyolultság, növekvő pénzügyi koncentráció és kockázathárítás jellemzi. A rendszer összetett természetéből adódóan bizonytalanságokat, veszélyeket, és esetleges rendszerhibákat hordoz magában. Az egyéni pénzügyi döntések együttese nemzetgazdasági szinten alig átlátható és felmérhető kockázatokkal eredményez.

Így beláthatjuk, hogy a gazdasági szereplők pénzügyi kockázatvállalása olyan tényező, melyet szabályozni kell.

A vizsgált éveket a lakosság teljes hitelállományának összes tartozáson belüli hatalmas horderejű növekedése jellemezte: a 90'-es évek közepétől 2009-ig közel tízszeresére emelkedett. Összetételében pedig határozott átrendeződés zajlott. A devizahitelek arányának térnyerését a háztartások és a bankok magatartásának tükrében vizsgáltam.

A bankok a profitelvárások teljesítése érdekében tágitották a hitelre jogosultak körét azzal, hogy felpuhították az adósok költségvetési korlátját. Emellett egészségtelen verseny folytattak, mert áralapú verseny helyett az enyhítés politikájával tartották fent növekedési ütemüket. Ez megnövelte azoknak az adósoknak a számát, akik szigorúbb feltételek mellett nem kaphattak volna kölcsönt. Véleményem szerint korlátozni és ösztönözni kellene a bankokat, hogy felelősségteljesebben folytassák hitelezési tevékenységüket. Be kell látniuk, hogy hitelezési feltételeiken nem célszerű enyhíteni, mert a likviditáskorlátos háztartások hiteleinek bedőlése komoly veszteségeket okoz, mint ahogyan azt ma is tapasztaljuk.

A lakosság sem volt körültekintő a hitelfelvétel tekintetében, mert rosszul mérte fel a kockázatokat, és hitelkeresletét a havi törlesztőrészlet nagysága befolyásolta. A fogyasztói türelmetlenség erején felüli eladósodásra ösztönözte a lakosságot. Fontos feladatnak tartom a

későbbiekre nézve a hitelfelvevők kockázati tudatosságának növelését. A háztartásoknak ügyelnie kell arra, hogy senki se költekezzen, adósodjon el olyan mértékben, melynek terheit nem, vagy csak nehezen tudja vállalni.

Számomra egyértelművé vált, hogy a devizahitelezés állami intézményi korlátjai gyengének bizonyultak. A bankok hitelnyújtását szigorúbb prudenciális szabályokkal kellett volna kordában tartani. Mivel a lakossági devizahitel-piaci válság társadalmi szinten több százezer család lakhatását, és megélhetését érinti még hosszú évekig, a szabályozás kérdése a jövőre nézve is aktuális marad.

Irodalomjegyzék

Szakirodalom: Holmár Krisztina- Hitelbírálat I. (2005)

Egyéb dokumentumok

- Bethlendi András - Czeti Tamás - Krekó Judit - Nagy Márton - Palotai Dániel: A magánszektor devizahitelezésének mozgatórugói, MNB Háttér tanulmányok 2005. április http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Kiadvanyok/mnbhu_mnbtanulmanyok/mnbhu_hattertanulmany/mnbhu_ht200502/ht2005_2v.pdf
- Holló Dániel: Háztartási eladósodottság és pénzügyi stabilitás, félnünk kellene. MNB-szemle, 2007. november http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Kiadvanyok/mnbhu_mnbszemle/mnbhu_msz_200711/mnb-szemle_2007_nov_magyar_bookmarkolt.pdf
- Muraközy Balázs–Muraközy László: „Mi változott és mi nem?”- A lakossági devizahitelek és a hiteles politika, Hitelintézeti szemle (2008. HETEDIK ÉVFOLYAM 6. SZÁM) http://www.bankszovetseg.hu/anyag/feltoltott/HSZ6_murakozy_630_646.pdf
- Prugberger Tamás – Nagy Zoltán: A lakossági hitelezéssel kapcsolatos szabályozási problémák http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=0CEQQFjAC&url=http%3A%2F%2Fwww.econ.unideb.hu%2Fuserfiles%2FFile%2Ftudomany%2Fcompetitio%2Ffolyoirat%2F10evfolyam_1szam%2F04_Prugberger_Nagy.pdf&ei=avJ5T9ScDcrctAaNqrmrBA&usq=AFQjCNGtgJUVPo3y4i8nETciuNkKulxcA&sig2=Un9r-X3M4NhdsT4OXPZYUQ
- Árvai Zs. - Tóth I. J. (2001): Likviditási korlát és fogyasztói türelmetlenség. A magyar háztartások fogyasztási és megtakarítási döntéseinek empirikus vizsgálata. MNB Füzetek 2001/2 <http://epa.oszk.hu/00000/00017/00077/pdf/TothIJArvai.pdf>
- Móré Cs. - Nagy M. (2004): Verseny a magyar bankpiacon. MNB Füzetek 2004/9 http://www.mnb.hu/Kiadvanyok/mnbhu_mnbfuzetek/mnbhu
- http://portal.ksh.hu/portal/page?_pageid=37,109886&_dad=portal&_schema=PORTAL&szo=devizaad%F3ss%E1q&x=0&y=0
- <http://www.devizahitel.info/>
- <http://ecopedia.hu/deviza-alapu-hitel>

Ábrajegyzék:

1. ábra: Háztartási forint- és devizahitelek a GDP arányában

Forrás: <http://kozgazblog.blogspot.com/>

2. ábra: A lakossági és vállalati hitelek egymáshoz viszonyított aránya

Forrás: http://www.tas.hu/bankszovetseg/hirlevel/2007_3/index.html

3. ábra: Lakossági hitelek csoportosítása fedezet alapján

Forrás: <http://www.bankracio.hu/cikkek/19-hitelek-fajtai-fedezet-alapjan>

4. ábra: EUR/HUF árfolyam alakulása

Forrás: <http://www.bloomberg.com/>

5. ábra: A kamat- és árfolyamváltozás együttes hatása a törlesztőrészletrészletre

Forrás: <http://www.portfolio.hu/>